

**TƏRBİYƏ TEXNOLOGİYALARI
ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ
UPBRINGING TECHNOLOGIES**

**TƏRBİYƏ TEXNOLOGİYALARINDAN İSTİFADƏ ETMƏKLƏ TƏLƏBƏLƏRİN
MƏNƏVİ KEYFİYYƏTLƏRİNİN FORMALAŞDIRILMASI ÜZRƏ İŞİN
SƏMƏRƏLİLİK GÖSTƏRİCİLƏRİ: müəyyənləşdirici eksperimentin təşkili və
nəticələri**

UOT: 37.0

Rəhiməxanım Rzabala qızı Məmmədzadə
Azərbaycan Dillər Universitetinin baş müəllimi,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru
ORCID: 0009-0008-2256-3185

E-mail: ragimaxanum.mamedzade@mail.ru
<http://www.doi.org/10.62706/bqiz.2025.v25.i4.10>

Açar sözlər: *tərbiyə texnologiyaları, mənəvi keyfiyyətlər, tələbələr, pedaqoji eksperiment, müəyyənləşdirici eksperiment*

Ключевые слова: *образовательные технологии, нравственные качества, студенты, педагогический эксперимент, детерминирующий эксперимент.*

Key words: *educational technologies, moral qualities, students, pedagogical experiment, determining experiment.*

Pedaqoji eksperiment son dərəcə mürəkkəb bir tədqiqat metodudur. O, müşahidə üsullarının, söhbətlərin, müsahibələrin, anketlərin, diaqnostik işlərin və s. birgə istifadəni tələb edir. Həmin metodlar bir tərəfdən pedaqoji tədqiqatın ilkin mərhələsində (müəyyənləşdirici mərhələsində) sistemin ilkin vəziyyətini “ölçmək” üçün, digər tərəfdən, öyrədici və yoxlayıcı mərhələsində nəzərdə tutulanlara nail olmağı təmin edir.

İrəli sürdüyümüz fərziyyənin doğruluğunu sübut etmək üçün tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrdə mənəvi keyfiyyətlərin formalaşdırılması üzrə işin nəzəriyyəsi və təcürbəsi ilə bağlı hazırladığımız metodikanın səmərəliliyini müəyyənləşdirmək məqsədilə pedaqoji eksperiment təşkil edildi.

Eksperiment 3 mərhələdə – müəyyənləşdirici, öyrədici və yoxlayıcı mərhələlərdən ibarət keçirilmişdir.

Müəyyənədirici eksperiment pedaqoji eksperimentin çox zəruri komponentidir. Eksperimentin bu mərhələsi fərziyyənin doğruluğunu sübuta yetirmək, daha sonra öyrədici eksperimentin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə yaxından kömək göstərməyə istiqamətlənib. Nəzərdən keçiriləcək problemin tədqiq olunan sahədə (bizim tədqiqatda ali təhsil müəssisələrində) hazırkı vəziyyətini və inkişaf səviyyəsini müəyyənləşdirməyi nəzərdə tutur.

Müəyyənləşdirici eksperiment, adətən tədqiq olunan obyektin faktik vəziyyətini aşkarlamağa, ilkin, yaxud əldə edilmiş parametrləri təyin etməyə yönəlir. Əsas məqsəd reallıqları üzə çıxarmaqdır. Məqsəd eksperimentatorun istəyinə əsasən əldə olunmuş səviyyəni təkmilləşdirə bilən yeni metodların müəyyənləşdirilməsi və səmərəliliyini yoxlamaqdan ibarətdir.

Diqqət mərkəzində aşağıdakı məsələlər dayanmışdır:

- mühazirə və seminar məşğələlərində tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin inkişaf etdirilməsinin üsul və vasitələrini müəyyənləşdirmək;
- auditoriyadankənar tədbirlərdə tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin inkişaf etdirilməsinin üsul və vasitələrini aşkarlamaq;
- haqqında söz açılan problemin reallaşdırılması baxımından pedaqoji kollektiv üzvlərinin qarşılaşdıqları çətinlikləri və onları meydana gətirən səbəbləri müəyyənləşdirmək;
- pedaqoji kollektiv üzvlərinin qarşılaşdıqları çətinlikləri aradan qaldırılması üçün zəruri təkliflər vermək və səmərəli tövsiyələr irəli sürmək.

Ali təhsil müəssisələrində tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin formalaşdırılması işinin müəllimlər tərəfindən necə təşkil olunduğunu aşkarlamaq üçün müşahidə və müsahibədən, kütləvi sorğudan, anketləşdirmə və söhbətlərdən, təhlil və tərkibdən faydalandıq.

Aşağıdakı *elmi fərziyyənin* eksperiment qoyulması məqsədəuyğun hesab edilmişdir: ali təhsil müəssisələrində mühazirə və seminar məşğələlərində, auditoriyadankənar tədbirlərdə tərbiyə texnologiyalarından səmərəli şəkildə istifadə olunarsa, tələbələrin mənəvi keyfiyyətlərinin inkişaf etdirilməsi nail olmaq mümkündür.

Eksperimentin 2020/2021 və 2021/2022-ci tədris illərini özündə birləşdirən birinci, müəyyənədi mərhələsinin qarşısında aşağıdakı *vəsifələr* qoyulmuşdur:

1. Dissertasiyada nəzərdən keçirilən problemin tədqiqinə nəzəri əsas ola biləcək ədəbiyyatla tanışlıq;

2. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyətinin tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin formalaşdırılması işinin səmərəli təşkili ilə bağlı məlumatlılıq səviyyəsinin aşkarlanması;

3. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyətinin tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin formalaşdırılması ilə bağlı müəllimlərin iş təcrübəsinin öyrənilməsi;

3.1. Təlim prosesində - mühazirə və seminar məşğələlərində professor-müəllim heyətinin tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin formalaşdırılması ilə bağlı müəllimlərin iş təcrübəsinin öyrənilməsi;

3.2. Auditoriyadankənar tədbirlər zamanı tərbiyə işləri üzrə prorektorların, müəllimlərin, kitabxana işçilərinin, akademik qrupların kuratorlarının tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin formalaşdırılması ilə bağlı müəllimlərin iş təcrübəsinin öyrənilməsi;

4. Tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrə mənəvi keyfiyyətlərin inkişaf etdirilməsi işinə pedaqoji rəhbərlik məsələləri ilə tanış olmaq və s.

...iş təcrübəsini öyrənmək üçün biz müəllimlər tərəfindən istifadə olunan tərbiyə texnologiyaları, onların səmərəliliyi ilə maraqlandıq. Həmin sahədə müəllimlərin iş təcrübəsi, müsbət və qüsurlu cəhətlər aşkara çıxarılmışdır.

Tanışlıq göstərdi ki, tərbiyə texnologiyaları üzrə iş bəzi institut və universitetlərin bəzi akademik qruplarında və akademik patoklarda lazımi səviyyədə təşkil olunur.

Tərbiyə işləri üzrə prorektorlar, kafedra müdirləri, tədris şöbələri və ayrı-ayrı müəllimlər haqqında danışılan işin zəruriliyini diqqətdə saxlayaraq, səmərəli nəticələr qazanırlar.

Həm də aşkara çıxarılmışdır ki, bəzi institut və universitetlərin bəzi akademik qrup və akademik patoklarında müəllimlər mövcud imkanlardan faydalanaraq, öz işlərini səmərəli qura bilmirlər.

Pedaqoji eksperimentin müəyyən edici mərhələsi tədqiq etdiyimiz problem sahəsində mövcud vəziyyətlə bağlı lazımi təsəvvür formalaşdırdı. Müsbət və qüsurlu hallar meydana çıxdı.

Akademik qrupları eksperimental və kontrol olmaqla iki yerə ayırdıq. Eksperimentdə iştirak edən müəllimlərin (eksperimental və kontrol), həmçinin tələbələrin səviyyələrinin bərabər olması diqqət mərkəzində dayandı. Çalışdıq ki, müəllimlərin pedaqoji stajında əsaslı fərqlər olmasın.

Eksperimentin həyata keçirildiyi Azərbaycan Dillər Universitetində, Bakı Slavyan universitetində, Mingəçevir Dövlət Universitetində eksperimental və kontrol qruplarda seminar məşğələləri aparan müəllimlərin tərbiyə texnologiyalarından faydalanmaqla tələbələrdə mənəvi keyfiyyətlərin inkişaf etdirilməsi sahəsindəki məlumatlılıq səviyyəsini müəyyənləşdirmək məqsədilə suallarla onlara müraciət olunmuşdur (həmin suallar cədvəldə öz ifadəsini tapmışdır):

Sorğunun nəticələri ilə 1-ci cədvəldən tanış olmaq mümkündür:

Cədvəl 1.

Kütləvi sorğu zamanı müəllimlərə verilmiş sualların cavablarını əks etdirən göstəricilər

S/ №	Suallara alınan cavablar	Səviyyə	
		Nəfərlə	%-lə
1	Pedaqoji ədəbiyyatda hansı pedaqoji (təhsil) texnologiyaları özünə yer almışdır	16	50
2	Hansı təlim texnologiyaları ilə tanışsınız?	18	56
3	Tərbiyə texnologiyalarından hansılarının adlarını çəkmə bilərsiniz?	11	34
4	Tərbiyə texnologiyası dedikdə nə başa düşülməlidir?	14	44
5	Pedaqoji (təhsil) texnologiyalarına dair hansı ədəbiyyatla tanışsınız?	9	28
6	Təlim texnologiyalarına dair hansı ədəbiyyatla tanışsınız?	8	25
7	V.A.Suxomlinskiyin "Kollektiv humanist tərbiyə texnologiyası"nın mahiyyəti nədən ibarətdir?	10	31
8	Respublikamızda pedaqoqlardan kim tərbiyə texnologiyaları sırasına yeni bir tərbiyə texnologiyası əlavə etmişdir?	5	16
9	Həmin tərbiyə texnologiyası necə adlanır?	10	31
10	Ş.A. Amonaşvilinin "Şəxsiyyətyönlü humanist tərbiyə texnologiyası"nın mahiyyəti nədən ibarətdir?	9	28
11	O.S. Qazmanın "Tərbiyə işində fərdi pedaqoji dəstək texnologiyası"nın mahiyyəti nədən ibarətdir?	7	22
12	G.K. Selevkonun "Tələbə şəxsiyyətinin özünü təkmilləşdirmə texnologiyası"nın mahiyyəti nədən ibarətdir?	6	19
13	A.N. Abbasovun "Heç kim səni görməyəndə" tərbiyə texnologiyasının mahiyyəti nədən ibarətdir?	11	34

Qeyd: Kütləvi sorğuda ümumilikdə ali məktəbdə seminar məşğələsi aparan 32 müəllim cəlb edilmişdir

Cədvəldən göründüyü kimi, birinci suala (“Pedaqoji ədəbiyyatda hansı pedaqoji (təhsil) texnologiyaları özünə yer almışdır?”) 32 müəllimin yalnız 16 nəfəri (50%); “Hansı təlim texnologiyaları ilə tanışsınız?” (2-ci sual) 18 nəfər (56%); 4-cü suala (“Tərbiyə texnologiyası dedikdə nə başa düşülməlidir?”) – 14 nəfər (44%) qənaətləndirici cavab vermişdir.

İkinci sual belə idi: “Hansı təlim texnologiyaları ilə tanışsınız?” Bu sualı 18 nəfər (56%) cavablandırmışdır. “*Situasiyalı texnologiyalar*”ın və “*Layihəyə əsaslanan texnologiya*”nın adlarını çəkmişlər. “*Informasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları*” (İKT), “*Gündəlik texnologiyalar*”ı, “*Perspektivli texnologiyalar*”ı “*Yaradıcı seminar texnologiyası*”nı, “*Təhsildə distant texnologiya*”nı, “*Tənqidi düşünmə texnologiyası*”nı, “*Problemlə tədris texnologiyası*”nı, “*Oyun texnologiyası*”nı qeyd etmək yada düşməmişdir.

“Tərbiyə texnologiyalarından hansılarının adlarını çəkmə bilərsiniz?” (3-cü sual) alınan cavablardan görünür ki, yalnız 14 nəfər (34%) tərbiyə texnologiyalarından bir neçəsini (V.A. Sumomlinskiyə məxsus “*Kollektiv humanist tərbiyə texnologiyası*”, Ş.A. Amonaşviliyə məxsus “*Şəxsiyyətə yönülməli humanist tərbiyə texnologiyası*” və s.) göstərmişdir. A.N. Abbasovun “*Hər kim səni görməyəndə*” tərbiyə texnologiyasının adını çəkən olmamışdır.

O.S. Qazmanın “*Tərbiyə işində fərdi pedaqoji dəstək texnologiyası*”nın mahiyyəti barədə 7 nəfərin (22%), G.K. Selevkonun “*Tələbə şəxsiyyətinin özünü təkmilləşdirmə texnologiyası*”nin mahiyyəti barədə 6 nəfərin (19%) məlumatı vardır.

Tələbələrə də suallarla müraciət edilmişdir (2-ci cədvəldə həmin suallarla tanış olmaq olar):

Cədvəl 2.

Kütləvi sorğu zamanı tələbələrə verilmiş sualların cavablarını əks etdirən göstəricilər

№	Suallara alınan cavablar	Qənaətləndirici (nəfərlə və faizlə)	
		Nəfərlə	%-lə
1	Özünü tərbiyə ilə məşğul olursanmı?	29	33
2	Özünü tərbiyə zamanı hansı mənəvi keyfiyyətinin inkişaf etdirilməsi qayğısına qalırsan?	26	30
3	Ailədə valideynlərindən hansı tərbiyənlə daha çox məşğul olub?	30	34,5
	3.1. ata	42	48
	3.2. ana	15	17
	3.3. hər ikisi		
4	Ata-ananın məsləhətlərinə, öyüd-nəsihətinə qulaq asırsanmı, yoxsa daha çox müstəqillik göstərirsen?	35	40
	4.1. qulaq asıram	52	60
	4.2. müstəqillik göstərirəm		
5	Səncə, mənəvi keyfiyyətlərdən hansının təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır?	13	
	1.1. qayğıkeşlik	21	
		25	15

	1.2. həssaslıq 1.3. xeyirxahlıq 1.4. ədalətlik	28	24 ? 32
6	Mühazirələr zamanı müəllim mövzuları tərbiyəvi baxımından əlaqələndirirmi?	23	26
7	Seminar məşğələsində müəllim mövzuları tərbiyəvi baxımından əlaqələndirirmi?	19	22
8	Tərbiyə texnologiyalarının tətbiqi ilə keçirilən seminar məşğələlərinə münasibətin necədir?	32	37
9	Hansı pedaqoqların tərbiyə texnologiyası xoşuna gəlir? 1.1. V.A. Suxomlinski 1.2. Ş.A. Amonşvilin 1.3. O.S. Qazmanın 1.4. A. Abbasovun 1.5. digər	15 14 21 32 -	17 ? 24 37
10	“Haradan başlanır Vətən?” sualına necə cavab verərdin?	31	36
11	Böyüklərə hörmətlə yanaşmaq nə üçün lazımdır?	33	38
12	Vətənin müdafiəsi kimin borcudur?	30	34,5
13	44 günlük Vətən müharibəsindəki qələbəmiz səndə hansı hisslər güvvətləndirib?	38	44
14	İnsan nə üçün sadə və təvazökar olmalıdır?	35	40
15	Həqiqi dost necə olmalıdır?	41	47
16	Nə üçün belə deyirlər: “Vicdanın səsinə qulaq as”.	31	36
17	Biz nə üçün ədalətli olmalıyıq?	29	33
18	Bir çox adamların yaramaz əməllərini görüb, asanlıqla, fırıldaqçı var-dövlət qazanmalarının şahidi olaraq düz və doğrucul olmaq hökmən lazımdır?	30	34,5
19	İnsanlar şəxsi, yoxsa ictimai mənafeyi əsas götürməlidirlər?	28	32
20	Yalançılıq kimi mənfi keyfiyyətə münasibətiniz necədir?	27	31
21	Yaltaqlıq kimi mənfi keyfiyyətə münasibətiniz necədir?	28	32

Qeyd: sorğuda 87 tələbə iştirak etmişdir

Cədvəllə tanışlıq göstərir ki, 87 tələbənin yalnız 29 nəfəri (33 %) özünütərbiyə ilə məşğul olur (1-ci sual). “Özünütərbiyə zamanı hansı mənəvi keyfiyyətinin inkişaf etdirilməsi qayğısına qalırsan?” 2-ci sualına yalnız 26 tələbə (30 %) cavab vermişdir. Həmin tələblər birinci növbədə vətənpərvər olmağın vacibliyindən, Vətənin maddi və mənəvi sərvətlərinə görə iftixar hissləri keçirdiklərindən, Azərbaycan dövlətçiliyinə sədaqətin mühüm vəzifə olduğundan, milli şərəf və ləyaqətə yiyələnməyin vacibliyindən, böyüyə, ata-anaya, yaşlı adamlara hörmətdən və s. danışmışlar.

Yalançılıqdan, yaltaqlıqdan, acgözlükdən, namərdlikdən, adan satmaqdan, insafsızlıqdan, qəddarlıqdan, intolerantlıqdan, ədalətsizlikdən və s. uzaq olmağın vacibliyini qeyd etmişlər.

Mənəvi keyfiyyətlər sırasında böyüklərə hörmət, onlara hörmətlə yanaşmaq özünəməxsus böyük rol oynayır. Böyüklər kimlərdir? Böyük və böyüklər deyəndə, heç də məhz vəzifə sahibləri nəzərdə tutulmur. Bizim valideynlərimiz, qohum-əqrəba, qonşular, müəllimlər, tanıdığımız, tanımadığımız yaşlı adamlar, bizdən böyüklər, bəli, həm də iş yerində bizim tabeçiliyində olduğumuz şəxslər diqqət mərkəzinə gəlir.

Cədvələ daxil edilmiş 11-ci sual (Böyüklərə hörmətlə yanaşmaq nə üçün lazımdır?) böyüklərə hörmətlə bağlıdır. Tələbələrin yalnız 33 nəfəri (38 %) sualı cavablandırmış, böyüyə hörmətin zəruri olduğunu vurğulamışlar.

13-cü sual belədir: “44 günlük Vətən müharibəsindəki qələbəmiz səndə hansı hisslər qüvvətləndirib?”

Bu sualı 38 nəfər (44 %) cavablandırmışdır. Tələbələrin cavabları:

Tələbə Günay: vətənpərvərlik hissimi.

Tələbə Fəxrəddin: milli mənlilik şüurunu.

Tələbə Nigar: milli şərəf və ləyaqət hisslərini.

Tələbə Aybəniz: mərdlik, mübarizlik hisslərini.

Tələbə Zaur: sülhə məhəbbət, müharibəyə nifrət hisslərini.

Tələbə Humay: böyüyə hörmət hisslərini.

Digər cavablarla cədvəl 4.1.3-dən tanış olmaq mümkündür.

16-cı sualda soruşulur: “Nə üçün belə deyirlər: “Vicdanın səsinə qulaq as”. Bu sualı 87 tələbənin yalnız 31 nəfəri (36 %) cavablandırmışdır. Təəssüfləndiricidir.

Müsbət cavablara baxaq:

Tələbə Ziyafət: vicdanın səsinə qulaq asanda - insan ədalətli olur.

Tələbə Sevinc: vicdanın səsinə qulaq asanda - bu və ya digər şəxs insafsızlıq etmir.

Tələbə Reyhan: tələb olunur ki, haqq nəhaqqa verilməsin.

Tələbə Fuad: Vicdanlı şəxs hörmətə layiqdir.

Tələbə Gülsüm: insan vicdanlı olanda heç kimə ziyan vurmur.

Tələbə Lətifə: vicdanlı adam xeyirxah olur.

Tələbə Südabə: hamıdan vicdanlı olmaq tələb olunur.

17-ci sual belədir: “Biz nə üçün ədalətli olmalıyıq?” Bu sual tələbələrin 29 nəfəri (33%) tərəfindən cavablandırılıb. Cavablarda göstərilir ki, ədalətli olduqda insanlar narazı qalmır; ədalətli müəllim tələbələrlə münasibətlərini düzgün və yüksək səviyyədə qurur, onları incitmir; ədalətli şəxs təmənnaş olmur və s.

20-ci suala (“Yalançılıq kimi mənfi keyfiyyətə münasibətiniz necədir?”) tələbələrin 27 nəfəri (31 %) cavab vermişdir. Qəribədir. Qalan 60 nəfər nə düşünür? Məlum deyil. Bəs nə üçün münasibət bildirməmişlər? Yəni yalançılığı təqdir edirlər? Ola bilməz.

21-ci sualla (“Yaltaqlıq kimi mənfi keyfiyyətə münasibətiniz necədir?”) bağlı da eyni fikri söyləyə bilərik. Bu sualı da 59 tələbə cavabsız qoymuşdur. İnanmaq olmaz ki, bu və ya digər tələbənin yalançı, yaxud yaltaq tələbədən, yaltaq insandan xoşu gəlsin. Fikrimizcə, sadəcə, tələbələr suallara cavablara məsuliyyətsiz yanaşmış, bəzən öz fikirlərini bildirməmişlər.

Eksperimentin müəyyənləşdirici mərhələsi eksperimentin öyrədici mərhələsinə keçməyə imkan vermişdir.

Problemin aktuallığı. Məqalədə tərbiyə texnologiyalarından istifadə etməklə tələbələrdə

mənəvi keyfiyyətlərin inkişaf etdirilməsi baxımından müəyyənləşdirici eksperimentin nəticələri öz əksini tapır.

Problemin elmi yeniliyi. Tərbiyə texnologiyalarından istifadə etməklə tələbələrdə mənəvi keyfiyyətlərin inkişaf etdirilməsi özünün yeniliyi və əhəmiyyəti ilə seçilir.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalə gənc tədqiqatçılarda maraq doğura-cıqdır.

Ədəbiyyat

1. Abbasov, A.N. Ailə pedaqogikası: Müntəxəbat. Ali təhsil müəssisələri üçün dərs vəsaiti / A.N. Abbasov, R.R. Məmmədşad. -Bakı: Mütərcim, 2020 272 s.

2. Abbasov, A.N. Pedaqogika: Müntəxəbat. Ali təhsil müəssisələri üçün dərs vəsaiti / A.N. Abbasov, R.R. Məmmədşad, L.A. Məmmədli. -Bakı: Mütərcim, 2020. – 608 s.

R.R.Məmmədşad

Tərbiyə texnologiyalarından istifadə etməklə tələbələrin mənəvi keyfiyyətlərinin formalaşdırılması üzrə işin səmərəlilik göstəriciləri: Müəyyənləşdirici eksperimentin təşkili və nəticələri

Xülasə

Məlum olduğu kimi, pedaqoji eksperiment müəyyən metodların, vasitələrin səmərəliliyini müəyyənləşdirmək məqsədilə həyata keçirilən xüsusi təşkil olunmuş prosesdir. Pedaqoji eksperimentin keçirilməsi aşağıdakı hallarda zərurətə çevrilir:

- yeni ideyalar və ya fərziyyələr irəli sürüldüyü təqdirdə;
- maraqlı təcrübələri və ya pedaqoji ideyaları elmi cəhətdən yoxlamaq lazım gəldikdə.

P.P.Мамедзаде

Показатели эффективности работы по формированию нравственных качеств учащихся с использованием образовательных технологий: организация и результаты определяющего эксперимента

Резюме

Как известно, педагогический эксперимент — это специально организованный процесс, осуществляемый с целью определения эффективности тех или иных методов и средств. Проведение педагогического эксперимента становится необходимым в следующих случаях:

- при выдвижении новых идей или гипотез;
- при необходимости научной проверки интересных экспериментов или педагогических идей.

R.R.Mammadzade

Indicators of the effectiveness of work on the formation of national qualities of students using educational technologies: organization and results of the determining experiment
Summery

As is well known, a pedagogical experiment is a specially organized process carried out to determine the effectiveness of certain methods and tools. Conducting a pedagogical experiment becomes necessary in the following cases:

- when new ideas or hypotheses are put forward;
- when interesting experiments or pedagogical ideas require scientific verification.

Redaksiyaya daxil olub: 17.11.2025